

Til Helse- og omsorgsdepartementet
Ved Benedicte Mørkved Larsen
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

27.08.2015

Høringsvar - Forslag til endringer i forskrift om skadedyrbekjempelse

Virveldyr, som anses å gjøre skade, har en egenverdi jf. dyrevelferdsloven. Allikevel, så har de en meget svak juridisk stilling og status i samfunnet. Flere av disse assosieres av "folk flest" med menneskers uorden og avfall. Et tidsaktuelt eksempel er rødlistede måkearter som drives inn mot bebyggelse av mangel på naturlig føde, og som av denne grunn ses på av noen som "skadedyr". Hjemløse katter er en annen dyregruppe som møtes med dårlige holdninger. Utfordringene med virveldyr som anses å gjøre skade er menneskeskapte. Derfor er det et stort behov for økt oppmerksomhet rundt dilemma for eierløse dyr som anses å gjøre skade. *Lokale myndigheter* må være bedre bevisst om at de er *forpliktet til forebyggende tiltak* - slik at de må forebygge og avhjelpe dyrenes situasjon *lenge før* dyr finner nisjer ved for eksempel avfall og kloakk. Utfordringer kan adresseres og løses før dyr samles på steder der de risikerer at nærmiljøet vil definere dem som "skadedyr" og fremme avliving.

Innledningsvis vil NOAH også bemerke at betegnelsen "skadedyr" er uheldig og utdatert og ikke bør brukes. Forarbeidene til Dyrevelferdsloven presiserer at dyr ikke skal deles opp i slike kategorier og vurderes verdimesig etter dem. NOAH påpeker at etter øyet som ser, kan alle dyr anses å "gjøre skade" - også på allment ansett urimelig grunnlag. Ingen dyr bør betegnes som "skadedyr" som art. NOAH oppfordrer til å la være å bruke denne betegnelsen.

Nedenfor følger høringsvar fra NOAH- for dyrs rettigheter.

Ad § 4-2 annet ledd:

Ingen kommentar.

Ad § 1-2 tredje og fjerde ledd:

Ingen kommentar.

Ad § 3-2 annet og tredje ledd første punktum:

Etter NOAHs oppfatning er holdningsskapende arbeid essensielt ved kurs og tilleggskurs for «skadedyrbekjempere». Krav om tilleggskurs støttes derfor. På generelt grunnlag skulle NOAH ønske at det var enda strengere krav og høyere ambisjoner slik at tilleggskurs omfattet *alle* «skadedyrbekjempere». Dette for særlig å øke bevisstheten om og holdninger for rettsvern og etikk til dyr som anses å gjøre skade - og fokus på ikke-letal bekjempelse. Selv om det er faglig uenighet om omfang av lidelse ved gassavliving, så er NOAH spesielt bekymret for større omfang av lidelser som oppstår ved utbredt bruk av antikoagulanter og slagfeller med blandet presisjon.¹

NOAH er kjent med Nasjonalt folkehelseinstituttets informasjonshefte om forskrifter og kapitlet «Generelt om rettsvern av skadedyr.» Kapitlet gir en god oversikt over gjeldende forskrifter som handler om eierløse dyrs rettigheter/dyr som anses å gjøre skade. Dessverre erfarer NOAH at mange av dyrene som er nevnt i heftet har lavest oppnåelig status. De omtales mer eller mindre som avfall, og har få andre interessegrupper og talspersoner enn nettopp organisasjoner som NOAH. Det er for eksempel strengere krav til hvordan gnagere skal avlives dersom de har vært

¹ Engeland et al. Dyrevernmessige konsekvenser ved bekjempelse av rotter og mus. Rapport 12:2010. Veterinærinstituttets rapportserie.

forsøksdyr. NOAHs inntrykk er at så snart den samme dyrearten får status som «skadedyr», så blir etterlevelsen av dyrevelferdsloven lavere prioritert. Dette selv om dyrevelferdsloven stiller samme krav til dyr - med og uten eier. Dyrevelferdsloven fester alle dyrs egenverdi.

Det er på høy tid med økt etterlevelse ved at «skadedyrbransjen» tar mer praktisk ansvar ovenfor vertebrater slik det kreves av § 3. *Generelt om behandling av dyr i Dyrevelferdsloven og i Forskrift om avliving av dyr.* Kursmodul for «skadedyrbekjempere» bør etter NOAHs oppfatning øke vektlegging på konsekvenser av Dyrevelferdslovens § 14 ved forbud om å utøve vold mot dyr og b) hensette dyr i hjelpeløs tilstand, og ikke minst fokus på ikke-letal bekjempelse/forebyggende tiltak.

Enkeltindividenes ivaretagelse kan ikke tas for gitt ved avliving som er «(...) *fagmessig korrekt og effektiv*,» når effektivitet er målt i letalt behandlingsutfall for en populasjon. Problemstillingen kan, etter NOAHs oppfatning, jamføres med at slakteribransjen må ta kostnad og ansvar for problematikken ved at samtlige individer i partier med dyr som er ujevne i kroppsvekt (eks. svin, fjørfe og fisk) skal få tilstrekkelig dosering/styrke av strøm, kvern eller gass ved avliving. Dette er relevant ved tilleggskurs for anvendelse av de nevnte gassingsprodukter i Akute Tox 1-3 farekategoriene i høringen. Rørsystemer og husvegger kan gi mange hulrom der mindre gass slipper til - slik at individer som oppholder seg der - lett kan bli hensatt i hjelpeløs tilstand.

Andre metoder vil også by på utfordring for en andel av enkeltindividene i en populasjon - som noen ønsker å utrydde. Antikoagulanter og neste generasjon (toxin) kan virke over flere dager fra dyret har fått i seg åte til det blir sykt og dør. Klapp og slagfeller har feilslag i opp til 14 % av tilfellene.² Feller kan føre til mye lidelse - særlig dersom de ikke inspiseres hyppig. NOAH har ikke klart å finne krav til inspeksjonshyppighet og forventer at dette stilles som for tilsyn av båsfeller til viltlevende dyr (2 x per dag) og i henhold til *Avlivingsforskriftens § 12. Avliving «(...) Etter at avliving er utført, skal det påses at dyret er dødt.»* Det er ikke i henhold til dyrevelferdsloven at virveldyr som anses å gjøre skade skal lide i flere dager før de blir avlivet. Dette selv om «skadedyraktørene» følger skadedyrforskriftens normer og kan vise til at en stor andel (synlig andel) av en uoversiktlig populasjon dør «effektivt» av valgt avlivingsmetode.

NOAH etterlyser større fokus på ikke-letal bekjempelse og forebyggende tiltak som burde kunne hindre avliving. Bortkjøring av ved, rot, fôr- og matrester, fjerning av høy vegetasjon, hindre åpent matavfall - som i toalett/kloakk, eller bak enkelte storkjøkken er eksempler på tiltak der ulike etater må være tydeligere når de fremmer krav. Verdien av konsulenttenester kan økes med å vise til forpliktelser fra offentlige krav. Slik kan «skadedyrfirmaene» selge inn forebyggende tiltak istedenfor letal-tiltak. Økt andel av konsulenttenester vil innebære mindre kostnad for firma og lik verdi for kunde, både mot privatpersoner og bransjer. Dette forutsetter tydelighet fra overordnede myndigheter. Fjorårets satsning på økt økonomisk virkemiddelbruk hos Mattilsynet vil for eksempel kunne styrke bevisstgjøring og kampanjer. Ved hjelp av slike eller lignende virkemidler kunne «skadedyrbransjens» bevissthet og etterlevelse - både til krav om dyrevelferd og hygienenormer økes.

Ved en evaluering bør dyrevelferdsaspektet inngå i evalueringen og ikke bare rating for effektivitet av bekjempelse. Dette bør etter NOAHs oppfatning være lovpålagt. NOAH anmoder om tiltak som kan øke verdigrunnet til «skadedyrbransjen» og styrke deres fokus på ikke-letal bekjempelse, særlig ift dyr som omfattes av Dyrevelferdsloven.

Med vennlig hilsen

Siri Martinsen, *sign.*
leder / veterinær

Siri Lervik, *sign.*
politisk rådgiver/veterinær

² Mason G and Littin KE, The humaneness of rodent pest control. *Animal Welfare* 12: 1–37 (2003).